

**ตึกถล่ม ความเชื่อมั่นพัง: มุมมองประชาชนต่อความล้มเหลวของระบบควบคุมมาตรฐานใน
โครงการของรัฐ**

Building Collapse, Broken Trust: Public Perspectives on the Failure of Standards
Control in Government Projects

นายธนโรจน์ หล่อธนะไพศาล¹

Mr.Tanaroj Lortanapaisan

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาปรากฏการณ์ทางสังคมและกฎหมายจากกรณีการถล่มของอาคารสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ระหว่างการก่อสร้าง ซึ่งกลายเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญในความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับประชาชนในแง่ของความเชื่อมั่นต่อระบบราชการ โดยเฉพาะในฐานะที่รัฐควรเป็นต้นแบบของมาตรฐานด้านความปลอดภัยวิศวกรรมและความรับผิดชอบต่อสาธารณะ เหตุการณ์ดังกล่าวจึงมิใช่เพียงอุบัติเหตุเฉพาะกรณี แต่เป็นภาพสะท้อนของความล้มเหลวเชิงโครงสร้างของกลไกควบคุมภาครัฐในระบบราชการไทย ผลการวิเคราะห์ประเด็นสำคัญได้แก่ความคาดหวังของประชาชนที่เห็นว่ารัฐควรเป็นผู้กำหนดมาตรฐานที่สูงกว่าเอกชน แต่กลับล้มเหลวในการปฏิบัติตามหลักการนั้น ความบกพร่องของระบบตรวจสอบโครงการที่ไม่มีการแยกบทบาทระหว่างผู้ควบคุมกับผู้ถูกควบคุม อีกทั้งขาดกลไกอิสระในการประเมิน มีการแสดงออกของประชาชนผ่านสื่อสังคมที่สะท้อนความไม่ไว้วางใจต่อรัฐอย่างกว้างขวาง เหตุการณ์สร้างผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของรัฐและคำถามเรื่องความรับผิดชอบต่อผู้ได้รับผลกระทบ โดยมีข้อเสนอเชิงนโยบายเช่นการจัดตั้งหน่วยตรวจสอบอิสระ การเพิ่มการมีส่วนร่วมของภาคประชาชน และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเปิดเผยข้อมูลแบบตามเวลาจริง หากรัฐยังคงดำรงโครงสร้างการกำกับควบคุมแบบรวมศูนย์และไม่เปิดรับการตรวจสอบจากภายนอก ความเสื่อมศรัทธาที่เกิดขึ้นจะกลายเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างของประชาธิปไตยในระยะยาว การปฏิรูปจึงต้องมีเป้าหมายเพื่อสร้างระบบที่โปร่งใส มีความรับผิดชอบ และยึดโยงกับประชาชนอย่างแท้จริง

คำสำคัญ: ความเชื่อมั่น, มุมมองประชาชน, ความล้มเหลว, ระบบควบคุมมาตรฐาน, โครงการของรัฐ

¹คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น ; Faculty of law –Western University ,Thailand

Corresponding author, e-mail: tallmanandtallman @gmail.com, Tel. 081-8437249

Abstract

This article examines the social and legal implications arising from the collapse of the Office of the Auditor General (OAG) building during its construction—a pivotal event that marked a turning point in the relationship between the state and the public in terms of trust in the bureaucratic system. As the state is expected to serve as a model of safety, engineering standards, and public accountability, this incident is not merely an isolated accident but a structural reflection of the failure of governmental oversight mechanisms within Thailand's bureaucratic system. The analysis reveals several key issues: first, the public's expectation that the state should set standards higher than those of the private sector, contrasted with its failure to uphold those very standards in practice; second, the flaws in the oversight system, particularly the lack of separation between regulators and those being regulated, and the absence of independent evaluation mechanisms; third, the widespread expression of public distrust toward the state as seen through social media and public discourse; fourth, the damage to the state's image and unresolved questions about accountability and responsibility; and fifth, policy recommendations such as the establishment of independent inspection bodies, greater civic participation, and the use of real-time information disclosure technologies. If the state continues to maintain a centralized, opaque oversight structure and resists external scrutiny, the erosion of public trust will evolve into a structural problem for democratic governance in the long term. Reform must therefore aim to create a system that is transparent, accountable, and truly responsive to the people.

Keywords: Trust , Public Perspectives , Failure , Standards Control , Government Projects

1.บทนำ

ในเดือนมีนาคม พ.ศ.2568 การเกิดเหตุการณ์ตึกสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ที่ก่อสร้างใกล้เสร็จถล่มกลางกรุงเทพมหานครได้จุดกระแสความกังวลและการวิพากษ์วิจารณ์อย่างรุนแรงจากประชาชนและสื่อมวลชน เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในครั้งนี้ไม่เพียงแต่สร้างความเสียหายแก่ชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงข้อบกพร่องในระบบการควบคุมมาตรฐานที่ถูกตั้งคำถามจากผู้ที่ได้รับผลกระทบและสังคมโดยรวม สิ่งที่น่าสังเกตจากเหตุการณ์นี้คือบทบาทของการตรวจสอบจากหน่วยงานของรัฐที่ไม่ได้มีความรอบคอบหรือเพียงพอต่อ

การป้องกันอุบัติเหตุเช่นนี้ หรือความล้มเหลวของระบบตรวจสอบมาตรฐานก่อสร้างที่ดำเนินการโดยรัฐได้ทำให้เกิดการสูญเสียความเชื่อมั่นของประชาชนต่อระบบรัฐที่เคยเชื่อถือและพึ่งพาได้ (เจริญทรัพย์ ,งอยจันทร์ศรี ,พิชญ์ สุธีวรรณ ,2563)

จากเหตุการณ์ดังกล่าวสื่อมวลชนและโลกในสื่อสังคมได้กลายเป็นเวทีสำคัญที่ประชาชนใช้ในการสะท้อนความเห็นและตั้งคำถามถึงความสามารถของรัฐบาลในการรับผิดชอบต่อความผิดพลาดดังกล่าว ข้อกังวลที่ถูกนำเสนอบ่อยครั้งคือการขาดความโปร่งใสในการตรวจสอบมาตรฐานโครงการก่อสร้างต่างๆของรัฐ การใช้เงินภาษีของประชาชนในการสนับสนุนโครงการที่มีความเสี่ยงสูง เช่นโครงการก่อสร้างอาคารที่ไม่ผ่านการตรวจสอบอย่างละเอียด ทำให้เกิดความรู้สึกว่าเงินภาษีของประชาชนถูกใช้ไปอย่างไม่คุ้มค่าและไม่ปลอดภัย

เสียงจากประชาชนในโลกในสื่อสังคมสะท้อนถึงความไม่พอใจและความวิตกกังวลเกี่ยวกับความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ประชาชนเริ่มรู้สึกว่าเหตุการณ์นี้ไม่ใช่แค่ความผิดพลาดในด้านการควบคุม แต่ยังเป็นการสะท้อนถึงความล้มเหลวของระบบการตรวจสอบมาตรฐานที่รัฐควรดำเนินการอย่างเคร่งครัด หลายคนเริ่มตั้งคำถามว่ารัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีมาตรการอะไรในการรับผิดชอบต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่สามารถหลีกเลี่ยงได้ นอกจากการชดเชยหรือการฟ้องร้องแล้ว ยังมีคำถามเกี่ยวกับปัญหาทุจริต เพื่อการปฏิรูปโครงสร้างการควบคุมมาตรฐานในอนาคตเพื่อป้องกันไม่ให้เกิดเหตุการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นอีก (BBC News,2568)

ความล้มเหลวของการควบคุมมาตรฐานในโครงการก่อสร้างของรัฐไม่เพียงแต่สะท้อนถึงการขาดความสามารถในการป้องกันเหตุการณ์ดังกล่าว แต่ยังบ่งบอกถึงการขาดการกำกับดูแลที่มีประสิทธิภาพจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่นสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ซึ่งต้องมีบทบาทในการตรวจสอบและให้คำแนะนำในกระบวนการก่อสร้างโครงการของรัฐให้มีมาตรฐานและความปลอดภัยที่สูงที่สุด การล้มเหลวนี้ทำให้ประชาชนเริ่มตั้งคำถามถึงความโปร่งใสและการรับผิดชอบต่อหน่วยงานของรัฐ(ไทยพีบีเอส ,2025)

ในบทความนี้จะมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ถึงความล้มเหลวของระบบตรวจสอบมาตรฐานในการก่อสร้างโครงการของรัฐโดยจะทำการเป็นมองข้ามการทุจริตไป ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเสียความเชื่อมั่นของประชาชนต่อการล้มเหลวในการควบคุมมาตรฐานเป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการละเลยในหน้าที่ของหน่วยงานรัฐที่มีอำนาจในการตรวจสอบและบังคับใช้มาตรฐานทางกฎหมายในโครงการก่อสร้าง บทความนี้จะมุ่งเน้นไปที่การศึกษามุมมองของประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์นี้ ซึ่งเป็นตัวแทนของความเชื่อมั่นที่พังทลายลงจากการบริหารงานของรัฐ และเพื่อให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงระบบตรวจสอบมาตรฐานการก่อสร้างของไทยที่มีอยู่ในปัจจุบัน

2.ความคาดหวังของประชาชนต่อโครงการภาครัฐ

การดำเนินโครงการภาครัฐไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการใช้งบประมาณจากภาษีของประชาชน แต่ยังสะท้อนถึงความรับผิดชอบต่อรัฐในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่มีมาตรฐานสูง ซึ่งประชาชนคาดหวังให้โครงการเหล่านี้จะเป็นตัวอย่างที่ดีของความปลอดภัย ความโปร่งใส และการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมที่ชัดเจน ประชาชนมองว่า

รัฐในฐานะผู้กำกับดูแลและผู้สร้างโครงการต่างๆ ควรมีบทบาทในการกำหนดมาตรฐานที่เหนือกว่าและเป็นต้นแบบให้กับภาคเอกชนโดยเฉพาะในด้านวิศวกรรม ความปลอดภัย และการคุ้มครองสวัสดิภาพของทั้งประชาชนและแรงงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้ความคาดหวังเหล่านี้ยังขยายไปถึงการมีความโปร่งใสในการดำเนินงานที่สามารถตรวจสอบได้ และการคุ้มครองผลประโยชน์ของประชาชนจากการตัดสินใจในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างหรือการดำเนินโครงการต่าง ๆ ซึ่งเป็นการสร้างความไว้วางใจในระบบราชการและกระบวนการทางการเมืองที่ยุติธรรมและโปร่งใส

2.1 โครงการภาครัฐควรเป็น “ต้นแบบของมาตรฐาน” ทั้งด้านวิศวกรรม ความปลอดภัย และจริยธรรม

ในสายตาของประชาชนทั่วไปโครงการที่ดำเนินการโดยภาครัฐนั้นไม่เพียงแต่เป็นการใช้จ่ายงบประมาณของประเทศเท่านั้น แต่ยังเป็น “ภาพสะท้อน” ถึงความสามารถของรัฐในการบริหารจัดการทรัพยากรสาธารณะอย่างมีประสิทธิภาพและมีความรับผิดชอบ(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ,2023) ด้วยเหตุนี้ประชาชนจึงคาดหวังว่าโครงการภาครัฐจะต้องมี “มาตรฐานสูงสุด” ในทุกมิติ โดยเฉพาะด้านวิศวกรรม ความปลอดภัย และจริยธรรม ซึ่งควรเป็นแบบอย่างให้แก่ภาคเอกชน การพังถล่มของอาคารสำนักงานของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) จึงไม่ใช่แค่โศกนาฏกรรมเชิงกายภาพ แต่ยังเป็นเหตุการณ์ที่เผยให้เห็นถึงรอยร้าวใน “ความน่าเชื่อถือ” ของภาครัฐในสายตาสาธารณชน

ในมิติด้านวิศวกรรมและความปลอดภัย การพังถล่มของอาคารขณะยังไม่แล้วเสร็จก็สะท้อนให้เห็นถึงความล้มเหลวในการควบคุมคุณภาพของงานก่อสร้างซึ่งควรจะถูกกำกับอย่างเข้มงวดตั้งแต่กระบวนการออกแบบ การคัดเลือกผู้รับเหมา การตรวจสอบวัสดุ การควบคุมงานก่อสร้าง ไปจนถึงการประเมินความปลอดภัย ณ แต่ละช่วงเวลา ความบกพร่องในทุกมิติเหล่านี้อาจชี้ให้เห็นว่าโครงการภาครัฐจำนวนมากอาจไม่ได้รับการจัดการตามมาตรฐานอย่างที่ควรเป็นซึ่งสวนทางกับวิธีการปกครองที่ดี (Good governance) ที่หน่วยงานของรัฐพร่ำบ่นเป็นสloganโดยสิ้นเชิง

นอกจากมิติทางเทคนิคแล้ว ความล้มเหลวในมิติ “จริยธรรม” ของผู้ดำเนินโครงการรัฐก็นับเป็นประเด็นสำคัญ หากเจ้าหน้าที่รัฐหรือผู้เกี่ยวข้องละเลยต่อความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน นั่นย่อมเป็นการละเมิดหน้าที่โดยตรงต่อประชาชนผู้เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยตามรัฐธรรมนูญ ความล้มเหลวของตึกสตง. จึงไม่ใช่แค่เหตุสุดวิสัยทางเทคนิค แต่เป็นสิ่งที่ตอกย้ำถึงความไร้ธรรมาภิบาลในการดำเนินโครงการของภาครัฐเอง

2.2 รัฐมีบทบาทสองด้าน: ทั้งในฐานะ “ผู้ควบคุม” และ “ผู้สร้าง”

ในระบบกฎหมายและการบริหารราชการแผ่นดิน รัฐมีสถานะพิเศษที่แตกต่างจากเอกชน กล่าวคือรัฐสามารถกำหนดนโยบาย ออกกฎหมาย และควบคุมการบังคับใช้กฎหมายต่าง ๆ ขณะเดียวกันก็มีอำนาจหน้าที่ในการดำเนินโครงการและกิจกรรมต่างๆ ที่เรียกว่า “บริการสาธารณะ” ด้วยตนเอง(เน้นทวัฒน์ บรมานันท์ ,2555) ซึ่ง

รวมถึงโครงการก่อสร้างของรัฐด้วย สถานะที่ “สองหน้า” นี้ในฐานะทั้ง “ผู้ควบคุม” และ “ผู้สร้าง” ที่ก่อให้เกิดความท้าทายอย่างยิ่งในเรื่องของความโปร่งใส ความเป็นกลาง และการตรวจสอบถ่วงดุลที่แท้จริงในกระบวนการต่าง ๆ ภายในรัฐ

โดยทั่วไปหน่วยงานรัฐในฐานะ “ผู้ควบคุม” มีหน้าที่ในการวางมาตรฐานกำกับและอนุมัติการดำเนินงานก่อสร้าง เช่น การออกแบบโครงสร้าง การอนุญาตใช้วัสดุก่อสร้าง และการควบคุมคุณภาพในการปฏิบัติงาน ตามกฎหมายควบคุมอาคาร แต่เมื่อรัฐเป็นเจ้าของโครงการเอง รัฐกลับกลายเป็นผู้มีผลประโยชน์ร่วมในโครงการ และอาจหลีกเลี่ยงการใช้มาตรฐานเดียวกับที่ใช้กับภาคเอกชน หรืออาจใช้ความยืดหยุ่นในกฎหมายเพื่อเอื้อประโยชน์แก่ตนเอง หรือเร่งรัดโครงการอย่างไม่เหมาะสม ซึ่งเป็นลักษณะของ “ความขัดแย้งเชิงโครงสร้าง” (Structural conflict of interest) ที่ประชาชนไม่สามารถไว้วางใจได้อย่างเต็มที่

กรณีศึกษาของสตง. ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ควบคุม ตรวจสอบ และประเมินความโปร่งใสของการใช้งบประมาณของรัฐเอง กลับเป็นผู้ดำเนินโครงการที่มีข้อบกพร่องร้ายแรงในเชิงมาตรฐานวิศวกรรม ความปลอดภัย และกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง นำไปสู่การถล่มของอาคารและความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สิน เหตุการณ์นี้จึงเปรียบเสมือน “คำพิพากษาเชิงสัญลักษณ์” ต่อระบบราชการไทย ที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงการตั้งคำถามในเชิงจริยธรรม และกฎหมายได้อีกต่อไป

2.3 ความคาดหวังในแง่ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ และการคุ้มครองสวัสดิภาพของแรงงาน

ประชาชนผู้เสียภาษีมีสิทธิที่จะทราบข้อมูลและกระบวนการดำเนินโครงการของรัฐอย่างโปร่งใส โดยเฉพาะเมื่อเกี่ยวข้องกับงบประมาณจำนวนมากและความปลอดภัยในชีวิตของประชาชน ทั้งนี้หลักความโปร่งใส (Transparency) และการตรวจสอบได้ (Accountability) เป็นหลักสากลที่ใช้ประเมินคุณภาพของภาครัฐสมัยใหม่ การที่รัฐดำเนินโครงการอย่างปกปิดข้อมูล ไม่เปิดเผยกระบวนการตัดสินใจ หรือหลีกเลี่ยงการแสดงความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ย่อมถือเป็นการบั่นทอนหลักประชาธิปไตยอย่างลึกซึ้ง (สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ, 2558)

ในกรณีการถล่มของอาคาร สตง. หนึ่งในประเด็นที่ถูกวิพากษ์อย่างหนัก คือ การขาดข้อมูลที่โปร่งใสเกี่ยวกับการคัดเลือกผู้รับเหมาและวิศวกรผู้ออกแบบโครงสร้าง รวมถึงการตรวจสอบความปลอดภัยระหว่างกระบวนการก่อสร้าง (BBC News, 2568) เหตุการณ์ดังกล่าวยังสะท้อนถึงความบกพร่องในการกำกับดูแลสิทธิของแรงงานที่ปฏิบัติงานในโครงการ ซึ่งหลายคนได้รับบาดเจ็บหรือเสียชีวิตอย่างไร้ความเป็นธรรม รัฐในฐานะ “ผู้จ้างแรงงาน” มีหน้าที่ตามกฎหมายแรงงานและกฎหมายสิทธิมนุษยชนที่จะต้องจัดให้มีมาตรการความปลอดภัยที่เพียงพอ และรับผิดชอบต่อผลกระทบที่เกิดขึ้นอย่างไม่หลีกเลี่ยง

ความคาดหวังของประชาชนต่อรัฐไม่ได้มีแค่เรื่องความสามารถในการบริหารโครงการเท่านั้น แต่รวมถึงการยอมรับต่อความผิดพลาด และการเยียวยาอย่างเหมาะสมและโปร่งใส เมื่อเกิดเหตุการณ์ผิดพลาดขึ้น การปฏิเสธความรับผิดชอบ หรือโยนความผิดให้ผู้อื่นโดยไม่มีการเปิดเผยข้อเท็จจริง ไม่น่าจะกรณีดังกล่าวอาจตรวจไม่พบ

ความผิดซึ่งคงโทษเพียงแผ่นดินไหวเท่านั้นที่ต้องตกเป็นผู้รับกรรมกลับยิ่งทำให้ความเชื่อมั่นต่อรัฐเสื่อมถอยลงเรื่อย ๆ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความร่วมมือของประชาชนในอนาคต และนำไปสู่ความตึงเครียดระหว่างรัฐกับสังคมในระยะยาว

3.ความล้มเหลวของระบบควบคุมมาตรฐานในเชิงโครงสร้าง

ความล้มเหลวของระบบควบคุมมาตรฐานในโครงการภาครัฐสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในโครงสร้างการทำงานของหน่วยงานราชการ ซึ่งมีลักษณะของการควบคุมที่ไม่เป็นอิสระ และมักขาดการแยกบทบาทระหว่างผู้กำกับและผู้ถูกกำกับ การตรวจสอบในโครงการต่าง ๆ จึงเกิดความทับซ้อนและขาดความโปร่งใสในหลายกรณี เช่น หน่วยงานราชการที่มีหน้าที่ตรวจสอบคุณภาพการก่อสร้างและการดำเนินโครงการบางครั้งกลับมีส่วนร่วมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างหรือการดำเนินงานเอง ทำให้เกิดความขัดแย้งในผลประโยชน์และความรับผิดชอบ

3.1 กลไกของรัฐในการตรวจสอบการก่อสร้าง: หน่วยงานใดรับผิดชอบ?

ระบบการควบคุมมาตรฐานงานก่อสร้างในประเทศไทยประกอบด้วยหน่วยงานหลายระดับ ทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และระดับท้องถิ่น โดยในทางหลักการหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการกำกับดูแล ได้แก่ กรมโยธาธิการและผังเมือง ซึ่งมีหน้าที่หลักในการกำหนดมาตรฐานทางวิศวกรรมโยธา การควบคุมอาคาร และการออกข้อกำหนดทางเทคนิคที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยในการก่อสร้าง นอกจากนี้ในระดับท้องถิ่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีหน้าที่ในการพิจารณาอนุญาตก่อสร้าง ควบคุมดูแล และตรวจสอบการดำเนินการตามใบอนุญาต (กรมโยธาธิการและผังเมือง, 2568) ขณะที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ทำหน้าที่ในการตรวจสอบการใช้จ่ายงบประมาณและการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานรัฐ

ปัญหาเชิงโครงสร้างเกิดขึ้นเมื่อบทบาทและอำนาจของหน่วยงานต่าง ๆ เหล่านี้ ไม่ได้เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ หรือมีการซ้อนทับของอำนาจโดยไม่มีระบบถ่วงดุลที่แท้จริง ตัวอย่างเช่น ในกรณีอาคารของ สตง. เอง ซึ่งเป็นหน่วยงานตรวจสอบกลับกลายมาเป็น “เจ้าของโครงการ” ย่อมทำให้เกิดข้อสงสัยว่ากระบวนการตรวจสอบภายในนั้นดำเนินการอย่างอิสระเพียงใด อีกทั้งกรมโยธาฯ หรือ อปท. อาจมีข้อจำกัดในการตรวจสอบอาคารของหน่วยงานระดับสูง เช่น สตง. หรือกระทรวงต่าง ๆ ที่มีสถานะเป็นส่วนราชการระดับชาติ ซึ่งอาจส่งผลให้การตรวจสอบในทางปฏิบัติเป็นไปแบบ “ลูบหน้าปะจมูก” มากกว่าจะมีความจริงจัง

ในทางรัฐธรรมนูญ กลไกตรวจสอบต้องมีหลักประกันในด้านความเป็นอิสระและไม่มีผลประโยชน์แอบแฝง แต่ในระบบราชการไทยกลับไม่มีองค์กรอิสระเฉพาะด้านที่ทำหน้าที่ตรวจสอบมาตรฐานวิศวกรรมหรือความปลอดภัยของโครงการรัฐอย่างเบ็ดเสร็จ การที่หน่วยงานต่าง ๆ มีอำนาจจัดกระจายโดยไม่มีการเชื่อมโยงหรือรับผิดชอบร่วมกัน ยิ่งทำให้ “ความรับผิดชอบ” ต่อความผิดพลาดกลายเป็นเรื่องที่ไม่มีใครต้องรับผิดชอบในท้ายที่สุด

3.2 ข้อบกพร่องในระบบจัดซื้อจัดจ้าง การตรวจรับงาน และการควบคุมคุณภาพ

ระบบจัดซื้อจัดจ้างของรัฐในประเทศไทยถูกวิพากษ์มาอย่างต่อเนื่องว่าขาดความโปร่งใส และเปิดช่องให้เกิดการแทรกแซงจากผลประโยชน์ส่วนบุคคลหรือกลุ่มทุนใกล้ชิดกับอำนาจรัฐ แม้จะมีความพยายามปฏิรูปด้วยการออก พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 เพื่อกำหนดหลักเกณฑ์ที่เข้มงวดขึ้น แต่ในทางปฏิบัติ ยังคงพบปัญหาหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นข้อกำหนดเงื่อนไขของงาน (Term of reference-TOR) ที่เอื้อให้เฉพาะกลุ่มผู้รับเหมา การคัดเลือกแบบไม่แข่งขันอย่างแท้จริง หรือการตรวจรับงานโดยไม่มีผู้เชี่ยวชาญอิสระร่วมตรวจสอบ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2023)

ในกรณีของอาคาร สตง. ที่ถล่มระหว่างก่อสร้าง หากพบว่ากระบวนการคัดเลือกผู้รับเหมาและผู้ออกแบบไม่ได้โปร่งใส และไม่มีการเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะอย่างเพียงพอ ขณะเดียวกันการควบคุมคุณภาพวัสดุก่อสร้างหรือมาตรฐานการทำงานในแต่ละช่วงก็อาจไม่มีหลักฐานว่ามีการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ หากมีการใช้วัสดุไม่ได้มาตรฐาน หรือมีการละเมิดข้อกำหนดทางวิศวกรรม ย่อมชี้ให้เห็นถึงความล้มเหลวในเชิงกลไก ไม่ใช่ความผิดพลาดเฉพาะจุด

การตรวจรับงานก่อสร้างในระบบราชการไทยมักอยู่ภายใต้การพิจารณาของ “คณะกรรมการตรวจรับ” ที่ตั้งขึ้นโดยหน่วยงานเจ้าของโครงการเอง ซึ่งขาดความเป็นกลาง และมักมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกับผู้มีส่วนในโครงการ สิ่งนี้ทำให้ระบบตรวจรับกลายเป็นเพียง “พิธีกรรม” แทนที่จะเป็นการตรวจสอบจริงจัง และเมื่อมีข้อผิดพลาด ก็ไม่มีใครต้องรับผิดชอบ เนื่องจากไม่มีผู้เชี่ยวชาญอิสระเข้าร่วมตรวจสอบและไม่มีการเปิดเผยรายงานต่อสาธารณะ

3.3 การแทรกแซงทางการเมืองหรือผลประโยชน์ทับซ้อนในกระบวนการพิจารณาโครงการ

การแทรกแซงทางการเมืองในกระบวนการพิจารณาโครงการของรัฐเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่ฝังรากลึกในระบบราชการไทย หน่วยงานรัฐจำนวนมากยังคงอยู่ภายใต้อิทธิพลของนักการเมืองหรือผู้มีอำนาจ ซึ่งมักใช้โครงการก่อสร้างเป็นช่องทางแสวงหาผลประโยชน์ ผ่านการเลือกผู้รับเหมาใกล้ชิด การจัดสรรงบประมาณแบบไม่มีหลักเกณฑ์ และการเร่งรัดโครงการเพื่อผลการเมืองในระยะสั้น ตัวอย่างเช่นการก่อสร้างที่เริ่มดำเนินการก่อนการวางแผนอย่างรอบคอบ หรือการเร่งรัดส่งมอบเพื่อให้ทัน “ฤดูเลือกตั้ง” ซึ่งเป็นที่พบเห็นได้บ่อยในทางปฏิบัติ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ , 2018)

กรณีศึกษาจากอุทกภัยครั้งล่าสุดในลักษณะนี้เช่นกัน หากโครงการดังกล่าวมีการอนุมัติงบประมาณหรือเลือกผู้รับเหมาโดยไม่มีการพิจารณาทางเทคนิคอย่างเพียงพอ หรือหากพบว่ามีการใช้ผู้รับเหมาที่เคยมีประวัติปัญหาในโครงการอื่น ๆ ย่อมสะท้อนถึงการทุจริตเชิงนโยบายที่เรียกว่า “State capture” ซึ่งเป็นภาวะที่กลไกรัฐถูกใช้เพื่อรับใช้ผลประโยชน์ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง มากกว่าประโยชน์สาธารณะ

ประเด็นผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of interest) ยังเป็นปัญหาใหญ่ที่ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างจริงจัง โดยเฉพาะเมื่อผู้ที่มีหน้าที่อนุมัติโครงการ หรือควบคุมดูแล มีความเกี่ยวข้องกับเอกชนที่เข้าร่วมในโครงการนั้น ๆ หรือมีผลประโยชน์ในทางใดทางหนึ่ง หากไม่มีระบบเปิดเผยข้อมูลอย่างโปร่งใส หรือมาตรการลงโทษที่จริงจัง ย่อมทำให้โครงการของรัฐกลายเป็นเครื่องมือในการสะสมทุนทางการเมืองและทางเศรษฐกิจอย่างเป็นระบบ โดยไม่มีใครต้องรับผิดชอบในกรณีที่เกิดความล้มเหลว

4. มุมมองของประชาชนและความเสื่อมศรัทธา

เมื่อโครงการภาครัฐเกิดความล้มเหลวหรือเกิดเหตุการณ์ที่ส่งผลกระทบต่อความปลอดภัยและชีวิตของประชาชน ความเสื่อมศรัทธาที่ตามมาจากประชาชนถือเป็นปัญหาสำคัญที่รัฐต้องเผชิญหน้า การถล่มของอาคารสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ระหว่างการก่อสร้างไม่เพียงแต่เป็นเหตุการณ์ที่น่าเศร้า แต่ยังสะท้อนถึงความล้มเหลวของรัฐในการดำเนินการตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ และในขณะเดียวกันก็เปิดเผยถึงปัญหา ในการควบคุมที่มีประสิทธิภาพจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ เหตุการณ์ดังกล่าวทำให้ประชาชนเกิดคำถามอย่างลึกซึ้ง เกี่ยวกับความสามารถของรัฐบาลในการปกป้องสวัสดิภาพของประชาชนและการบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐอย่างมีประสิทธิภาพ

4.1 วิเคราะห์ความเห็นของประชาชนผ่านสื่อสังคมข่าว และบทสัมภาษณ์

หลังจากเกิดเหตุการณ์การถล่มของอาคารที่อยู่ระหว่างการก่อสร้างของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) กระแสวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชนได้เกิดขึ้นอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในโทรทัศน์ สื่อสังคมซึ่งเป็นเวทีหลักที่ประชาชนสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรี ความคิดเห็นส่วนใหญ่สะท้อนถึงความตกตะลึง ผิดหวัง และโกรธเคืองต่อการที่หน่วยงานรัฐระดับสูงที่มีหน้าที่ “ตรวจสอบผู้อื่น” กลับ “ไม่สามารถดูแลโครงการของตนเองได้” ซึ่งกลายเป็นภาพสะท้อนความย้อนแย้งอย่างชัดเจนในสายตาสาธารณะ (ไทยพีบีเอส, 2025)

เนื้อหาการแสดงความเห็นของประชาชนยังรวมถึงการตั้งคำถามต่อ มาตรฐานของประเทศไทยในระดับโครงสร้าง หลายคนระบุว่าหากหน่วยงานที่มีหน้าที่ตรวจสอบยังไม่สามารถควบคุมโครงการของตนเองได้ แล้วประชาชนทั่วไปจะเชื่อมั่นในระบบควบคุมของรัฐได้อย่างไร ขณะเดียวกันสื่อมวลชนจำนวนมากได้นำเสนอข่าวเจาะลึกเกี่ยวกับประวัติของผู้รับเหมา การจัดซื้อจัดจ้าง และการตรวจรับงานของโครงการนี้ (BBC News ,2568) ซึ่งยิ่งตอกย้ำความไม่ไว้วางใจของประชาชน โดยเฉพาะเมื่อพบว่าข้อมูลบางอย่างที่ถูกปกปิดหรือไม่เปิดเผยอย่างโปร่งใส นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านวิศวกรรม ความปลอดภัย และกฎหมาย รวมถึงตัวแทนภาคประชาสังคมในหลายรายการข่าว พบว่าความล้มเหลวในครั้งนี้ไม่ได้ถูกมองว่าเป็นอุบัติเหตุ แต่เป็น “อาการ” ของ “ปัญหา” ทุจริต”เชิงระบบที่ฝังรากลึกและยังไม่ได้มีการแก้ไข ความคิดเห็นเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความตื่นตัวของสังคมที่เริ่มไม่ยอมรับความผิดพลาดในลักษณะ “ฟ้าผ่า” อีกต่อไป แต่เริ่มเรียกร้องความรับผิดชอบในเชิงโครงสร้างและการปฏิรูปจริงจัง

4.2 เสียงวิพากษ์: “ถ้าตึกของรัฐยังถล่ม แล้วเราจะไว้วางใจอะไรได้?”

ประโยคหนึ่งที่กลายเป็น “เสียงสะท้อน” ทางสังคมหลังเหตุการณ์ตึกถล่มของ สตง. คือ “ถ้าตึกของรัฐยังถล่ม แล้วเราจะไว้วางใจอะไรได้?” ซึ่งปรากฏอยู่ในแทบทุกแพลตฟอร์มสื่อสังคมและกลายเป็น “สัญลักษณ์” ของความเสื่อมศรัทธาต่อภาครัฐโดยรวม ประโยคนี้ไม่ใช่เพียงการวิพากษ์เหตุการณ์เดียว แต่เป็นการตั้งคำถามต่อความสามารถของรัฐทั้งระบบ ในการปกป้องชีวิต ทรัพย์สิน และความมั่นคงของประชาชนในทุกมิติ

ในระดับจิตวิทยาสังคม เหตุการณ์นี้ทำลาย “ความรู้สึกมั่นคง” (Sense of security) ที่รัฐควรสร้างให้กับประชาชน เมื่ออาคารของหน่วยงานรัฐยังล้มครืนได้กลางวันแสก ๆ ขณะที่ยังไม่เปิดใช้งานอย่างเป็นทางการ ย่อมทำให้เกิดความรู้สึกว่าทุกสิ่งทุกอย่างที่รัฐสร้างอาจเป็นเพียง “ภาพลวงตา” ของความมั่นคง และความเสี่ยงที่ประชาชนอาจต้องแบกรับอยู่เสมอโดยไม่มีใครรับผิดชอบ ความไม่มั่นใจนี้ไม่เพียงจำกัดอยู่ในด้านวิศวกรรม แต่ลุกลามไปสู่ภาพรวมของ “ความสามารถในการบริหาร” และ “ความน่าเชื่อถือ” ของระบบราชการไทยทั้งหมด(สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ,2023)

ในแง่กฎหมายมหาชน คำวิพากษ์เหล่านี้สะท้อนถึงการถดถอยของหลัก ความชอบธรรมในการใช้อำนาจอรัฐ (Legitimacy) โดยเฉพาะในบริบทที่รัฐต้องเป็นผู้รับผิดชอบในเชิงคุณธรรม (Moral responsibility) ด้วย เหตุการณ์เช่นนี้ทำให้เกิดความรู้สึกว่ารัฐไม่เพียงล้มเหลวในด้านเทคนิค แต่ยังละเลยในหน้าที่เชิงจริยธรรมที่ต้องคำนึงถึงความปลอดภัยและศักดิ์ศรีของประชาชนเป็นสำคัญ

4.3 การลดลงของความไว้วางใจในภาครัฐอันเป็นปัญหาเชิงโครงสร้างของระบอบประชาธิปไตย

ความไว้วางใจของประชาชนต่อรัฐถือเป็น “ทุนทางสังคม” ที่หล่อเลี้ยงระบอบประชาธิปไตยให้ดำรงอยู่ได้อย่างมีเสถียรภาพ เมื่อใดที่ความเชื่อมั่นต่อรัฐลดต่ำลง ก็จะเกิดภาวะ “วิกฤตความชอบธรรม” ที่ไม่อาจแก้ไขได้ด้วยคำชี้แจงหรือมาตรการเฉพาะหน้าเท่านั้น เหตุการณ์ตึกถล่มจึงไม่ใช่แค่ “อุบัติเหตุทางกายภาพ” แต่เป็น “อาการเรื้อรัง” ของโรคที่สะสมยาวนานในระบบราชการและการเมืองของไทย(ปกรณ ปรียากร,2560) ซึ่งไม่อาจรักษาได้ด้วยวิธีการปิดข่าว หรือแต่งตั้งกรรมการสอบสวนเพียงชั่วคราว

ในระบอบประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง รัฐจะต้องได้รับความยินยอมจากประชาชนผ่านความเชื่อมั่นที่เกิดจากการกระทำจริงไม่ใช่เพียงคำสัญญาหรือคำแถลงทางการเมือง เมื่อประชาชนเริ่มไม่เชื่อว่ารัฐสามารถควบคุมโครงการของตนเองได้อย่างปลอดภัย ความไว้วางใจนั้นย่อมถูกกัดกร่อนลงอย่างถาวร และทำให้เกิดภาวะ “รัฐไร้ประสิทธิภาพ” (Ineffective state) ซึ่งเป็นภาวะอันตรายที่อาจนำไปสู่การปฏิเสธรบอบการเมืองโดยรวม กล่าวอีกนัยหนึ่ง ความเสื่อมศรัทธาที่เกิดจากกรณีตึกถล่ม มิได้จำกัดอยู่ที่หน่วยงาน สตง. เท่านั้น แต่ลามไปถึงทุกมิติของอำนาจอรัฐ ซึ่งถูกตั้งคำถามว่ามีความสามารถในการบริหารบ้านเมืองให้ปลอดภัยและเป็นธรรมได้หรือไม่ หากรัฐไม่สามารถแสดงให้เห็นถึงการรับผิดชอบต่ออย่างแท้จริง และการปฏิรูปเชิงโครงสร้างที่จับต้องได้ ก็ยากที่จะฟื้นความไว้วางใจที่สูญเสียไปแล้วกลับมา

5.ผลกระทบเชิงสังคมและการเมือง

การถล่มของอาคารสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ไม่เพียงแต่เป็นเหตุการณ์ที่สะท้อนขวัญในแง่ของความปลอดภัย แต่ยังเป็นการปลุกให้เกิดการตั้งคำถามในหลายมิติ ทั้งในเชิงสังคมและการเมือง เหตุการณ์นี้ทำให้ประชาชนเริ่มสงสัยในความสามารถของรัฐในการจัดการกับโครงการภาครัฐและการรับประกันความปลอดภัยของโครงสร้างพื้นฐานที่สำคัญ ซึ่งมีผลกระทบอย่างมากต่อความเชื่อมั่นในรัฐบาลและระบบราชการโดยรวม ผลกระทบเชิงสังคมที่เกิดขึ้นคือการที่ประชาชนเริ่มเห็นว่าโครงการภาครัฐอาจไม่ได้รับการตรวจสอบและบริหารจัดการอย่างเหมาะสม สร้างความรู้สึกไม่มั่นใจในความสามารถของรัฐในการปกป้องผลประโยชน์ของประชาชน

5.1ผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในรัฐและภาพลักษณ์ของระบบราชการ

การถล่มของอาคารสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ไม่เพียงสร้างความสูญเสียในเชิงกายภาพ หากแต่ยังสร้างความเสียหายอย่างรุนแรงต่อความเชื่อมั่นของประชาชนในรัฐ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคราชการระดับสูงที่ควรเป็นตัวอย่างของ “ความรับผิดชอบ” และ “มาตรฐาน” ที่สังคมคาดหวังในสังคมประชาธิปไตย ภาพลักษณ์ของระบบราชการมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นเครื่องมือหลักในการดำเนินนโยบายสาธารณะ หากประชาชนมองว่าระบบราชการไม่มีความสามารถในการบริหารจัดการสิ่งพื้นฐาน เช่น ความปลอดภัยของอาคารที่รัฐเป็นเจ้าของ ภาพลักษณ์ของทั้งระบบย่อมถูกตั้งคำถามในระดับโครงสร้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินซึ่งมีบทบาทเป็น “องค์กรตรวจสอบภายในรัฐ” เมื่อองค์กรเช่นนี้กลับประสบกับปัญหาในโครงการของตนเอง ย่อมถูกมองว่าไม่อาจเป็นกลางในการตรวจสอบผู้อื่นได้อีกต่อไป ความเชื่อมั่นต่อกลไกตรวจสอบของรัฐในภาพรวมจึงเสื่อมถอยตามไปด้วย ประชาชนจำนวนไม่น้อยอาจเริ่มเชื่อว่าไม่ว่าจะมีองค์กรตรวจสอบใด ๆ อยู่ในระบบราชการ หากปราศจากกลไกตรวจสอบจากภายนอกที่แท้จริง ก็ย่อมไม่สามารถทำให้เกิดความโปร่งใสได้อย่างแท้จริง (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ, 2020)

การเสื่อมถอยของความเชื่อมั่นนี้ ยังอาจนำไปสู่ “ภาวะเย็นชาทางการเมือง” (Political apathy) ซึ่งเป็นอันตรายต่อระบอบประชาธิปไตยอย่างยิ่ง ประชาชนอาจเลิกคาดหวังจากรัฐ และหันไปพึ่งพากลไกนอกระบบ เช่น กลุ่มทุนเอกชน หรือสื่อสังคมในการแสวงหาความจริง ยิ่งส่งผลให้รัฐสูญเสียบทบาทความเป็นสถาบันกลางของสังคมในที่สุด

5.2การตั้งคำถามเรื่องความรับผิดชอบ: ใครควรรับผิดชอบ? ควรมีการลงโทษหรือไม่?

คำถามสำคัญที่เกิดขึ้นทันทีหลังเหตุการณ์ถล่มของอาคารคือ “ใครควรรับผิดชอบ?” และ “ควรมีการลงโทษผู้เกี่ยวข้องหรือไม่?” ซึ่งสะท้อนถึงความล้มเหลวในหลักความรับผิดชอบ (Accountability) ที่เป็นหนึ่งในเสาหลักของการบริหารกิจการสาธารณะในระบอบประชาธิปไตย ในกรณีนี้ประชาชนคาดหวังให้มีการระบุความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ทั้งในระดับเจ้าของโครงการ ผู้ควบคุมงาน ผู้ออกแบบ ผู้รับเหมา และหน่วยงานกำกับดูแล แต่จนถึงปัจจุบันกลับยังไม่มีคำชี้แจงที่โปร่งใสหรือการดำเนินคดีที่มีความคืบหน้าเพียงพอ

ความคลุมเครือของกระบวนการสอบสวน และการใช้กลไกภายในรัฐในการตรวจสอบตนเอง ยิ่งทำให้เกิดข้อสงสัยว่าจะมี “ผู้รับผิดชอบจริง” หรือไม่ ในกรณีที่ผ่านมาการลงโทษมักจบลงที่การย้ายข้าราชการ การตั้งกรรมการสอบสวนภายใน หรือ “การสั่งพักงานชั่วคราว” ซึ่งไม่ได้ทำให้เกิดการรับผิดชอบในเชิงโครงสร้างหรือจริยธรรมอย่างแท้จริง ก่อให้เกิดวาทกรรมว่า “ความรับผิดชอบในระบบราชการไทยเป็นเพียงพิธีกรรมเชิงสัญลักษณ์”(สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ,2019)

หากรัฐไม่สามารถตอบคำถามเรื่องความรับผิดชอบอย่างชัดเจน ไม่เพียงแต่จะสร้างความรู้สึกอึดอัดธรรมให้แก่ผู้ได้รับผลกระทบ แต่ยังส่งผลต่อ “วัฒนธรรมไม่รับผิดชอบ” (Culture of impunity) ที่สะสมต่อเนื่องในระบบราชการไทยซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาในระยะยาว และเป็นอันตรายต่อหลักนิติธรรม (Rule of law) อย่างยิ่ง

5.3. การลุกขึ้นของภาคประชาชนในการตรวจสอบ

แม้รัฐอาจล้มเหลวในการตรวจสอบและแสดงความรับผิดชอบในกรณีอาชญากรรม แต่สิ่งหนึ่งที่เกิดขึ้นคู่ขนานคือการลุกขึ้นของภาคประชาชนและภาคประชาสังคม ที่เริ่มเข้ามาทำหน้าที่ตรวจสอบแทนในสิ่งที่รัฐไม่ทำ การตั้งข้อสังเกตจากวิศวกรอิสระ การรณรงค์ให้เปิดเผยข้อมูลโครงการ และข้อเสนอให้มี “คณะกรรมการอิสระภาคประชาชน” ร่วมสอบสวนเหตุการณ์ คือภาพสะท้อนของความเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างที่สำคัญ

ในหลายกรณีองค์กรวิชาชีพ เช่น วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทย (วสท.) และกลุ่มวิชาการอิสระ ได้เข้ามามีบทบาทในการสืบหาสาเหตุและให้ข้อมูลที่ตรงไปตรงมาแก่สาธารณะ รวมถึงการเรียกร้องให้มีการเปิดเผยข้อกำหนดเงื่อนไขของงาน รายชื่อผู้รับเหมา รายงานความคืบหน้าทางเทคนิค และข้อมูลการตรวจรับงานต่อสาธารณะ ซึ่งสะท้อนถึงแนวโน้มใหม่ของการตรวจสอบที่ “ไม่ขึ้นกับรัฐ” โดยตรงอีกต่อไป

แนวโน้มนี้อาจนำไปสู่การผลักดันให้เกิดกลไกตรวจสอบแบบเปิด (Open auditing) และการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการกำหนดมาตรฐาน ตรวจสอบโครงการ และประเมินผลโครงการภาครัฐอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะเป็ทิศทางสำคัญในการสร้างรัฐที่มีความชอบธรรมอย่างแท้จริง ทั้งในเชิงกฎหมายและในสายตาประชาชน โดยไม่ผูกขาดอำนาจไว้ในมือของระบบราชการแต่เพียงฝ่ายเดียวอีกต่อไป

6. ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อการปฏิรูประบบควบคุมของรัฐ

1. การปรับโครงสร้างกลไกกำกับและตรวจสอบโครงการรัฐให้เป็นอิสระและมีประสิทธิภาพ

หนึ่งในข้อเสนอหลักในการปฏิรูประบบควบคุมของรัฐคือการ “แยกบทบาทผู้ควบคุมออกจากผู้ถูกควบคุม” อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในกรณีที่หน่วยงานรัฐมีสถานะเป็นทั้งเจ้าของโครงการและผู้กำกับดูแลตนเอง เช่น สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ในกรณีโครงการก่อสร้างอาคารที่ถล่มนั้น หากไม่มีองค์กรภายนอกเข้ามาร่วมตรวจสอบอย่างแท้จริง ก็ย่อมทำให้การตรวจสอบกลายเป็นเพียงพิธีกรรมที่ไร้พลังเชิงนโยบาย รัฐควรจัดตั้งหรือส่งเสริม “หน่วยงานควบคุมมาตรฐานการก่อสร้างภาครัฐแบบอิสระ” ที่ไม่ขึ้นกับผู้ใช้จ่ายงบประมาณโดยตรง และอยู่ภายใต้การกำกับดูแลร่วมระหว่างภาครัฐ ภาควิชาชีพ และภาคประชาชน กลไกนี้จะต้องมีอำนาจทาง

กฎหมายอย่างเพียงพอในการเข้าถึงข้อมูลโครงการ ตรวจสอบหน้างาน และเสนอความเห็นผูกพันต่อหน่วยงานรัฐ โดยเน้นที่การป้องกันมากกว่าการแก้ไขเมื่อเกิดความเสียหาย นอกจากนี้ยังควรมีการพัฒนาฐานข้อมูลกลาง (Centralized construction oversight database) สำหรับโครงการก่อสร้างภาครัฐทั้งหมด เพื่อให้สามารถตรวจสอบย้อนหลังได้ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ข้อกำหนดเงื่อนไขของงาน การคัดเลือกผู้รับเหมา รายงานวิศวกรรม การตรวจรับ ไปจนถึงรายงานปัญหา โดยเปิดให้ประชาชนหรือผู้เชี่ยวชาญอิสระเข้าดูข้อมูลได้อย่างโปร่งใสตามหลัก open data

2. การปฏิรูประบบจัดซื้อจัดจ้างและการตรวจรับงานด้วยหลักธรรมาภิบาล

ระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐเป็นจุดอ่อนสำคัญของโครงการสาธารณะที่มักตกเป็นข่าวในด้านลบ ไม่ว่าจะเป็นการลื้อคสเปก การฮั้วประมูล หรือการตรวจรับงานโดยขาดความรู้ทางเทคนิคอย่างแท้จริง จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่รัฐจะต้อง ปฏิรูประบบจัดซื้อจัดจ้างให้สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล (Good governance) มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอสำคัญประการหนึ่งคือการใช้ระบบการจัดซื้อจัดจ้างโดยวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ (e-bidding) อย่างสมบูรณ์ ที่เปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะทุกขั้นตอน และกำหนดให้มี “คณะกรรมการตรวจรับแบบสหวิชาชีพ” ซึ่งประกอบด้วยวิศวกร สถาปนิก และตัวแทนภาคประชาชนที่ได้รับการรับรอง เพื่อให้การตรวจรับไม่ขึ้นอยู่กับผู้มีอำนาจเพียงกลุ่มเดียว การมีส่วนร่วมของผู้เชี่ยวชาญภายนอกจะช่วยลดปัญหาผลประโยชน์ทับซ้อน และเพิ่มมาตรฐานของผลงาน ในขณะเดียวกัน ควรมีบทลงโทษทางวินัยและทางแพ่งที่มีประสิทธิภาพ ต่อเจ้าหน้าที่รัฐที่ปล่อยปละละเลยหรือมีส่วนรู้เห็นในการละเมิดมาตรฐาน โดยเฉพาะเมื่อพบว่าเจ้าหน้าที่มีการลงนามตรวจรับงานที่ยังไม่แล้วเสร็จหรือมีปัญหาเชิงโครงสร้าง การจัดระบบการตรวจสอบย้อนหลังควรมีทั้งเชิงเอกสารและการตรวจสอบภาคสนามอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้มีหน้าที่รับผิดชอบไม่สามารถละเว้นหรือใช้ดุลยพินิจอย่างไร้ขอบเขตได้อีกต่อไป

3. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนในการตรวจสอบโครงการรัฐ

การควบคุมรัฐในระบอบประชาธิปไตยไม่อาจพึ่งพาองค์กรภาครัฐเพียงฝ่ายเดียว แต่ต้องเปิดพื้นที่ให้ ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบอย่างเป็นระบบ ข้อเสนอหนึ่งที่มีการผลักดันมากขึ้นคือการจัดตั้ง

“คณะกรรมการสังเกตการณ์โครงการสาธารณะ” (Public Project Watchdog Committee) ซึ่งสามารถเข้าร่วมในกระบวนการวางแผน การจัดซื้อจัดจ้าง และการติดตามโครงการต่าง ๆ ได้อย่างเปิดเผยและถูกต้องตามกฎหมาย

กลไกเหล่านี้สามารถจัดตั้งในระดับจังหวัดหรือเขตเทศบาล โดยมีตัวแทนจากภาควิชาชีพ ภาคประชาสังคม และประชาชนในพื้นที่จริงที่ได้รับผลกระทบจากโครงการ เพื่อให้เสียงของประชาชนถูกนับรวมอยู่ในกระบวนการตัดสินใจ และช่วยเสริมสร้างความโปร่งใสของรัฐตั้งแต่ต้นน้ำถึงปลายน้ำ (Transparency International Thailand, 2023)

การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการแจ้งเบาะแส หรือรายงานข้อผิดพลาดจากโครงการภาครัฐ ก็เป็นอีกหนึ่งมาตรการที่ช่วยให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมได้โดยไม่ต้องอาศัยการรวมตัวทางกายภาพ ระบบเหล่านี้

ควรได้รับการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสอย่างเข้มงวด และได้รับการตอบสนองจากรัฐในกรอบเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้
เกิดความเชื่อมั่นว่าการมีส่วนร่วมนั้นไม่ใช่เพียงการ “แสดงออก” แต่มีผลจริงต่อการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบ

บทสรุป

เหตุการณ์อาคารสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ถล่มในระหว่างการก่อสร้างมีใช่เพียงความ
ผิดพลาดทางเทคนิค หากแต่สะท้อนถึงปัญหาเชิงโครงสร้างในระบบควบคุมมาตรฐานของโครงการภาครัฐอย่าง
ลึกซึ้ง ประชาชนซึ่งมีความคาดหวังว่ารัฐจะเป็นต้นแบบของความปลอดภัย ความโปร่งใส และจริยธรรม กลับต้อง
เผชิญกับภาพแห่งความล้มเหลวที่เกิดจากหน่วยงานรัฐระดับสูงที่สุดเอง ทั้งในฐานะผู้สร้าง ผู้ควบคุม และผู้ตรวจ
สอบ ความคาดหวังจึงแปรเปลี่ยนเป็นความผิดหวัง และนำไปสู่คำถามต่อความชอบธรรมของรัฐในหลายมิติ
การวิเคราะห์เชิงระบบพบว่า กลไกควบคุมของรัฐในปัจจุบันยังคงมีลักษณะ “วงจรปิด” ที่หน่วยงานต่าง ๆ
ตรวจสอบกันเอง ขาดการมีส่วนร่วมจากภายนอก ขาดความโปร่งใสในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง และเปิดช่องให้
เกิดการแทรกแซงจากผลประโยชน์ทางการเมือง ความเสื่อมศรัทธาของประชาชนจึงไม่ได้เกิดจากอุบัติเหตุเพียง
ครั้งเดียว หากแต่เป็นผลสะสมของโครงสร้างราชการแบบรวมศูนย์ ขาดกลไกตรวจสอบอิสระ และไม่เอื้อต่อความ
รับผิดชอบในระดับบุคคลและสถาบัน เพื่อฟื้นฟูความเชื่อมั่นในภาครัฐอย่างยั่งยืน รัฐจำเป็นต้องดำเนินการปฏิรูป
ระบบควบคุมอย่างจริงจัง ไม่ว่าจะเป็นการแยกบทบาทผู้ควบคุมออกจากผู้ถูกควบคุม การจัดตั้งหน่วยงาน
ตรวจสอบอิสระ การใช้ระบบจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใสและมีส่วนร่วมจากภาคประชาชน ตลอดจนการเสริมสร้าง
วัฒนธรรมความรับผิดชอบของเจ้าหน้าที่รัฐทั้งในเชิงกฎหมายและจริยธรรม ในระบอบประชาธิปไตยที่แท้จริง รัฐไม่อาจ
อ้างอำนาจเพื่อปกปิดความล้มเหลว แต่ต้องอาศัยความไว้วางใจจากประชาชนซึ่งตั้งอยู่บนความโปร่งใส ความรับผิดชอบ
และการมีส่วนร่วมอันเป็นเงื่อนไขขั้นพื้นฐานของการปกครองโดยชอบธรรม

เอกสารอ้างอิง

กรมโยธาธิการและผังเมือง. (2568). พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522. สืบค้นจาก:

http://www.dpt.go.th/building_audit/bdaudit-dfflaw/main.html

เจริญทรัพย์ กองจันทร์ศรี, พิชญ์ สุธีวรรณ. (2563). สาเหตุของงานบกพร่องในงานก่อสร้าง ต้นทุนในการแก้ไข
และแนวทางป้องกันการเกิดซ้ำ : กรณีศึกษางานก่อสร้างโรงแรม 1 แห่ง .การประชุมวิศวกรรมโยธา
แห่งชาติ ครั้งที่ 30. สืบค้นจาก:

<https://conference.thaince.org/index.php/ncce25/article/download/66/42/4464>

ไทยพีบีเอส. (2025, เมษายน 10). เจาะใครรับผิดชอบ? 'ตึก สตง.ถล่ม' ผู้รับเหมาส่ออ่วม หากชี้ชัด 'ไม่ใช่' เหตุ
'สุดวิสัย'. ไทยพีบีเอส. <https://www.thaibps.or.th/news/content/350827>

ไทยพีบีเอส. (2025, เมษายน 11). “บีก สตง.” โผล่แจ้งบมตึกถล่ม ผิดหวังซ้ำสอง “โลกสวย” อ้อ. ไทยพีบีเอส.

<https://www.thaipbs.or.th/news/content/351175>

นันท์วัฒน์ บรมานันท์ (2555). *มาตรฐานใหม่ของการจัดทำบริการสาธารณะระดับชาติในประเทศไทย*. สำนักงานศาลรัฐธรรมนูญ.

ปกรณ ปรียากร. (2560). *ประชาธิปไตยแบบไทยๆ: ทูตทางสังคมกับการเมืองภาคพลเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ openbooks.

สำนักงานคณะกรรมการข้อมูลข่าวสารของราชการ. (2558). *คู่มือสิทธิของประชาชน*. สืบค้นจาก:

<https://www.chongkum.go.th/post/000000139-c867a80767363f2860bc982381a44f7b.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2018). *รายงานผลการศึกษาปัญหาการทุจริตเชิงนโยบายในโครงการก่อสร้างภาครัฐ*. สืบค้นจาก:

<https://www.nacc.go.th/download/document/42211933c026581452a2016f44358485.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2019). *รายงานผลการศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการลงโทษทางวินัยข้าราชการเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบ*. สืบค้นจาก:

<https://www.nacc.go.th/download/document/42211933c026581452a2016f44358485.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2020). *รายงานผลการศึกษาเรื่อง การสร้างความเข้มแข็งของกลไกการตรวจสอบภาคประชาชนในการป้องกันการทุจริต*. สืบค้นจาก:

<https://www.nacc.go.th/download/document/42211933c026581452a2016f44358485.pdf>

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2023). *ป.ป.ช. เผยตัวอย่างคดี เจ้าหน้าที่รัฐจัดซื้อจัดจ้างไม่โปร่งใส*. สืบค้นจาก:

<https://www.nacc.go.th/categorydetail/20180831184638361/20230826153742>

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2023). *รายงานผลการประเมินสถานการณ์ทางสังคม พ.ศ. 2566*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=13575

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2023). *รายงานผลการประเมินสถานการณ์ทางสังคม พ.ศ. 2566*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=13575

BBC News. (2568). *6 เรื่องอื้อฉาวของตึก สตง. ที่ถล่ม หลังแผ่นดินไหวใหญ่ ผ่านไปกว่า 2 สัปดาห์*.

<https://www.bbc.com/thai/articles/c24qzd9vr3yo>